

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 17. maja 2022*

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Načelo enakovrednosti – Načelo učinkovitosti – Postopek izvršbe pogodbe o lizingu, ki je izvršilni naslov – Ugovor zoper izvršbo – Nacionalna ureditev, ki sodišču, ki odloča o tem ugovoru, ne dopušča, da bi opravilo preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev izvršilnega naslova – Pristojnost izvršilnega sodišča, da po uradni dolžnosti preveri morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev – Obstoje tožbe občega prava, ki omogoča preizkus nepoštenosti navedenih pogojev – Zahteva po plačilu varščine za prekinitev postopka izvršbe“

V zadevi C-725/19,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (sodišče prve stopnje drugega okrožja v Bukarešti, Romunija) z odločbo z dne 18. septembra 2019, ki je na Sodišče prispela 1. oktobra 2019, v postopku

IO

proti

Impuls Leasing România IFN SA,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, A. Arabadjiev, predsednik senata, K. Jürimäe, predsednica senata, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (poročevalec) in I. Jarukaitis, predsedniki senatov, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, sodniki, L. S. Rossi, sodnica, in A. Kumin, sodnik,

generalni pravobranilec: E. Tanchev,

sodna tajnica: R. Şereş, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 27. aprila 2021,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Impuls Leasing România IFN SA N. M. Ionescu, avocată,

* Jezik postopka: romunščina.

– za romunsko vlado E. Gane, agentka,
– za Evropsko komisijo N. Ruiz García, C. Gheorghiu in M. Carpus Carcea, agenti,
po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 15. julija 2021
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med osebo IO in družbo Impuls Leasing România IFN SA (v nadaljevanju: ILR) v zvezi z ugovorom zoper izvršbo, ki ga je tožeča stranka v postopku v glavni stvari vložila zoper izvršilna dejanja v zvezi s pogodbo o lizingu.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno, da „morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah“.
- 4 Člen 6(1) te direktive določa:
„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“
- 5 Člen 7(1) navedene direktive določa:
„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Romunsko pravo

- 6 Zakonik o civilnem postopku je bil spremenjen z Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (zakon št. 310/2018 o spremembi in dopolnitvi zakona št. 134/2010 o zakoniku o civilnem postopku in drugih normativnih aktov) (*Monitorul Oficial al României*, del I, št. 1074) z dne 18. decembra 2018, ki je začel veljati 21. decembra 2018. Ker je bil

predlog za izvršbo iz postopka v glavni stvari vložen 26. marca 2019, zanj veljajo določbe tega zakonika, kakor je bil spremenjen s tem zakonom (v nadaljevanju: spremenjeni zakonik o civilnem postopku).

7 Člen 24 spremenjenega zakonika o civilnem postopku določa:

„Določbe novega procesnega zakona se uporabljajo samo za sodne postopke in izvršbe, ki so se začeli po začetku njegove veljavnosti.“

8 Člen 632(1) spremenjenega zakonika o civilnem postopku določa:

„Izvršba se lahko opravi samo na podlagi izvršilnega naslova.“

9 Člen 638(1), točka 4, spremenjenega zakonika o civilnem postopku določa:

„Dolžniški vrednostni papirji in drugi dokumenti, za katere zakon določa, da so izvršljivi, so prav tako izvršilni naslovi in so lahko predmet izvršbe.“

10 Člen 638(2) spremenjenega zakonika o civilnem postopku določa:

„Odlog izvršbe naslovov iz odstavka 1, točki 2 in 4, je mogoče predlagati tudi v okviru tožbe za razglasitev ničnosti teh naslovov. Smiselno se uporabljajo določbe člena 719.“

11 Člen 713(2) spremenjenega zakonika o civilnem postopku določa:

„Če se izvršba opravlja na podlagi izvršilnega naslova, ki ni odločba sodišča, se lahko dejanski ali pravni razlogi, ki se nanašajo na utemeljitev pravice iz izvršilnega naslova, v podporo ugovoru navedejo le, če zakon za razglasitev ničnosti tega izvršilnega naslova ne določa nobenega pravnega sredstva, vključno s tožbo občega prava.“

12 Člen 8 Ordonanța Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing (uredba vlade št. 51/1997 o lizingu in lizinskih družbah) določa:

„Pogodbe o lizingu ter stvarna in osebna jamstva za zavarovanje obveznosti iz pogodbe o lizingu so izvršilni naslovi.“

13 Člen 15 uredbe vlade št. 51/1997 določa:

„Če v pogodbi ni določeno drugače, ima zakupodajalec/lizingodajalec v primeru, da zakupnik/lizingojemalec v dveh zaporednih mesecih, šteto od datuma zapadlosti, določenega v pogodbi o lizingu, ne izpolni svoje obveznosti plačila celotnega obroka, pravico odpovedati pogodbo o lizingu, zakupnik/lizingojemalec uporabnik pa je dolžan vrniti predmet lizinga in plačati vse dolgovane zneske do datuma vračila v skladu s pogodbo o lizingu.“

14 Člen 10(d) uredbe vlade št. 51/1997 določa:

„Zakupnik/lizingojemalec se zaveže, da bo plačal vse dolgovane zneske v skladu s pogodbo o lizingu – rabnino, zavarovanje, davke in takse – v višini in v rokih, določenih v pogodbi.“

15 Z Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (zakon št. 193/2000 o nepoštenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalci ali ponudniki in potrošniki) je bila v romunsko pravo prenesena Direktiva 93/13.

16 Člen 1 zakona št. 193/2000 določa:

„1. Vsaka pogodba, sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom zaradi prodaje blaga ali opravljanja storitev, mora vsebovati jasne, nedvoumne pogodbene pogoje, za razumevanje katerih ni potrebno strokovno znanje.

2. V primeru dvoma o razlagi nekaterih pogodbenih pogojev je te treba razlagati v korist potrošnika.

3. Prodajalcem oziroma ponudnikom je prepovedano, da v pogodbe, sklenjene s potrošniki, vključijo nepošteno pogoje.“

17 Člen 2 zakona št. 193/2000 določa:

„1. ‚Potrošnik‘ je vsaka fizična oseba ali skupina fizičnih oseb, povezanih v združenje, ki v okviru pogodbe s področja uporabe tega zakona deluje za namene, ki niso povezani z njeno poslovno, industrijsko ali proizvodno, obrtno ali poklicno dejavnostjo.

2. ‚Prodajalec ali ponudnik‘ je vsaka pooblaščen fizična ali pravna oseba, ki v okviru pogodbe s področja uporabe tega zakona deluje za namene svoje poslovne, industrijske ali proizvodne, obrtne ali poklicne dejavnosti, in vsaka oseba, ki deluje z istim namenom v imenu ali za račun te prve osebe.“

18 Člen 4 zakona št. 193/2000 določa:

„1. Pogodbeni pogoj, ki ni bil predmet neposrednega dogovora s potrošnikom, se šteje za nepošten, če kot tak ali v povezavi z drugimi pogodbenimi določili v škodo potrošnika in v nasprotju z zahtevami dobre vere ustvarja znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi strank.

2. Šteje se, da pogodbeni pogoj ni bil predmet neposrednega dogovora s potrošnikom, če je bil določen tako, da potrošnik ni imel možnosti vplivanja na njegovo naravo, kot pri tipskih pogodbah ali pri splošnih pogojih prodaje, ki jih uporabljajo prodajalci ali ponudniki na trgu zadevnega blaga ali storitev.

3. Dejstvo, da so bili nekateri elementi pogodbenih pogojev ali samo eden od teh pogojev predmet neposrednega dogovora s potrošnikom, ne izključuje uporabe določb tega zakona za preostali del pogodbe, če se na podlagi celovite presoje pogodbe izkaže, da jo je predhodno enostransko sestavil prodajalec ali ponudnik. Če prodajalec oziroma ponudnik trdi, da je bil vnaprej pripravljeni tipski pogodbeni pogoj predmet neposrednega dogovora s potrošnikom, mora v zvezi s tem predložiti dokaze.

4. V prilogi, ki je sestavni del tega zakona, je seznam, na katerem so kot primeri naštetih pogoji, ki se štejejo za nepošteno.

5. Brez poseganja v določbe tega zakona se nepoštenost pogodbenega pogoja presodi ob upoštevanju:

(a) narave blaga ali storitev, ki so predmet pogodbe ob njeni sklenitvi;

- (b) vseh dejavnikov, ki so pripeljali do sklenitve pogodbe;
- (c) drugih pogodbenih pogojev ali drugih pogodb, od katerih je ta pogoj odvisen.

6. Ocena nepoštenosti pogojev se ne nanaša niti na opredelitev glavnega predmeta pogodbe ali zmožnost izpolnitve zahtev glede cene in plačila niti na dobavljene proizvode ali storitve, če so ti pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

19 Člen 6 zakona št. 193/2000 določa:

„Nepošteni pogoji, ki so vključeni v pogodbo in so bili kot taki ugotovljeni bodisi osebno bodisi prek zakonsko pooblaščenih organov, nimajo učinkov za potrošnika, pogodba pa s soglasjem potrošnika še naprej velja le, če je to po odpravi teh pogojev še mogoče.“

20 Priloga k zakonu št. 193/2000 v odstavku 1(i) določa:

„Za nepošteno pogoje se štejejo pogodbene določbe, na podlagi katerih mora potrošnik, ki ne izpolni svojih pogodbenih obveznosti, plačati nesorazmerno visoko nadomestilo v primerjavi s škodo, ki jo je utrpel prodajalec ali ponudnik.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 21 Oseba IO je 20. avgusta 2008 z družbo ILR za obdobje 48 mesecev sklenila pogodbo o lizingu, ki se je nanašala na motorno vozilo z vrednostjo 7.810,94 EUR brez davka na dodano vrednost (DDV). Iz določb te pogodbe je razvidno, da je bila financirana vrednost 6.248,75 EUR, da je bila obrestna mera določena na 8,25 %, da je strošek za odobritev kredita, določen na 4 %, znašal 312,44 EUR, in da so stroški provizije za vodenje znašali 5 EUR na mesec. V tej pogodbi je bilo določeno, da lahko v primeru nespoštovanja pogodbenih obveznosti lizingodajalec predlaga izvršbo obveznosti, ki so bile s pogodbo naložene lizingojemalcu, skupaj s plačilom odškodnine, oziroma kumulativno ali alternativno sprejme vse ukrepe, za katere meni, da so potrebni, ali odpove pogodbo brez predhodnega opomina ali dodatnih formalnosti in brez sodnega ali arbitražnega posredovanja, skupaj s plačilom odškodnine.
- 22 Ker oseba IO 7. decembra 2009 dogovorjenih obrokov ni več mogla plačevati, je bila zadevna pogodba o lizingu odpovedana. Zadevno motorno vozilo je bilo 19. marca 2010 na podlagi izvršilnega naslova, ki ga je pomenila ta pogodba, vrnjeno družbi ILR, nato pa 29. junija 2010 prodano za znesek v višini 5.294,12 EUR z DDV.
- 23 Po odpovedi pogodbe je družba ILR 15. oktobra 2010 začela postopek izvršbe za znesek 12.592,32 romunskih levov (RON) (približno 2.547 EUR), da bi izterjala terjatve, dolgovane na podlagi izvršilnega naslova, in sicer neplačane račune za obroke lizinga, sodne takse, kazni, razlike v menjalnem tečaju, zavarovanje in stroške izterjave.
- 24 Družba ILR je 28. marca 2013 vložila predlog za nadaljevanje izvršbe zoper osebo IO za znesek v višini 70.601,12 RON (približno 14.280 EUR). S civilno sodbo z dne 13. novembra 2015, ki jo je izreklo Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti (sodišče prve stopnje prvega okrožja v Bukarešti, Romunija), je bil potrjen rubež terjatev.
- 25 S sklepom sodnega izvršitelja se je 16. novembra 2016 postopek izvršbe končal, ker v premoženju osebe IO ni več bilo predmetov, ki bi jih bilo mogoče zarubiti.

- 26 Družba ILR je 26. marca 2019 vložila nov predlog za izvršbo zoper osebo IO, da bi dosegla poplačilo terjatve v višini 137.502,84 RON (približno 27.900 EUR), ki predstavlja znesek izdanih in neplačanih davčnih računov, kazni zaradi zamude, preostanka financiranega in neplačanega kapitala, dolgov zaradi neizpolnitve pogodbenih obveznosti in stroškov izterjave.
- 27 Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (sodišče prve stopnje drugega okrožja v Bukarešti, Romunija) je s sklepom z dne 12. aprila 2019 odobrilo izvršbo do višine zahtevanega zneska, povečanega za stroške izvršbe, ki so bili naknadno določeni s sklepom izvršitelja v znesku 8.719,29 RON (približno 1764 EUR).
- 28 Oseba IO je 24. maja 2019 vložila ugovor zoper izvršbo. V podporo svojemu ugovoru je navedla, da je triletni zastaralni rok, v katerem je lahko družba ILR predlagala in dosegla izvršbo na podlagi izvršilnega naslova, ki je pogodba o lizingu, začel teči leta 2010, ko je prenehala plačevati obroke lizinga, in se je iztekel na datum, ko je družba ILR vložila drugi predlog za izvršbo. Opozarja tudi, da je družba ILR za začetno financiranje v višini 6.248,75 EUR, od katerega je oseba IO velik del plačala v obdobju od leta 2008 do leta 2010, leta 2019 začela drugi postopek izvršbe za znesek približno 30.000 EUR.
- 29 Družba ILR ugovarja, da ima do osebe IO gotovo, fiksno določeno in zapadlo terjatev, ki jo sestavljajo preostanek financiranega kapitala na dan odpovedi pogodbe o lizingu, obresti, zamudne obresti, znesek zavarovalnih premij, plačanih zavarovalnici, provizija za izterjavo in znesek neplačanih računov, pri čemer naj bi bil od te terjatve odštet znesek prodajne cene vozila, ki je bilo predmet pogodbe o lizingu.
- 30 Predložitveno sodišče navaja, da pogodba o lizingu, na podlagi katere je bil zoper osebo IO uveden postopek izvršbe, vsebuje nekatere pogoje, ki bi jih bilo mogoče glede na zakon št. 193/2000, s katerim je bila v romunsko pravo prenesena Direktiva 93/13, šteti za nepošteno. Predložitveno sodišče navaja, da je lahko nacionalno sodišče na podlagi člena 713(2) zakonika o civilnem postopku v različici pred njegovo spremembo z zakonom št. 310/2018 preizkusilo nepoštenost pogodbenih pogojev pogodb o lizingu v okviru ugovora zoper izvršbo, če ni bilo nobenega posebnega pravnega sredstva za razglasitev njihove ničnosti. Navedeno sodišče pa lahko, nasprotno, v skladu s členom 713(2) tega zakonika, kakor je bil spremenjen in ki se uporablja za spor o glavni stvari, nepoštenost takih pogodbenih pogojev zdaj preizkusi le, če za razglasitev ničnosti teh pogodb ne obstaja nobeno pravno sredstvo, vključno s tožbo občega prava. Z zakonom št. 193/2000 pa naj bi bila zdaj potrošnikom dana možnost, da vložijo tožbo občega prava, v okviru katere lahko nacionalno sodišče preveri morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev.
- 31 Vendar predložitveno sodišče ugotavlja, da v skladu z načelom učinkovitosti nacionalni mehanizmi izvršbe ne smejo dejansko onemogočiti ali pretirano otežiti izvrševanja pravic, ki so potrošnikom podeljene s pravom Unije. Učinkovito varstvo teh pravic pa naj bi bilo mogoče zagotoviti le, če nacionalni postopkovni sistem omogoča preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti v okviru samega postopka izvršbe. Obstajal naj bi torej dvom o združljivosti člena 713(2) spremenjenega zakonika o civilnem postopku z Direktivo 93/13, saj so zdaj potrošniki prisiljeni vložiti tožbo občega prava, ne da bi imeli možnost uveljavljati pravice, ki so jim priznane s to direktivo, kadar ugovarjajo izvršbi.

- 32 V teh okoliščinah je Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (sodišče prve stopnje drugega okrožja v Bukarešti) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba Direktivo 93/13/EGS, ob upoštevanju načela učinkovitosti, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je veljavna romunska zakonodaja o pogojih za dopustnost ugovora zoper izvršbo – člen 713(2) [spremenjenega] zakonika o civilnem postopku [...] – ki v okviru ugovora zoper izvršbo ne dopušča možnosti, da bi sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preučilo, ali so pogoji pogodbe o lizingu, ki je izvršilni naslov, nepošteni, ker obstaja tožba občega prava, v okviru katere bi bilo mogoče preveriti, ali pogodbe, sklenjene med ‚potrošnikom‘ in ‚prodajalcem ali ponudnikom‘, vsebujejo nepošteno pogoje v smislu navedene direktive?“

Pristojnost Sodišča

- 33 Družba ILR trdi, da Sodišče ni pristojno za odločanje o tem predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ker se ta predlog nanaša na razlago nacionalnega prava.
- 34 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru postopka, določenega v členu 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, zgolj nacionalno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja spora o glavni stvari ter za razlago in uporabo nacionalnega prava (sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 76 in navedena sodna praksa). V okviru takega postopka je pristojnost Sodišča tako omejena na preizkus določb prava Unije (sodba z dne 11. julija 2018, Somoza Hermo in Ilunió n Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, točka 44).
- 35 V obravnavani zadevi gre za tak primer.
- 36 Zadostuje ugotovitev, da predložitveno sodišče Sodišče sprašuje o razlagi Direktive 93/13, da bi lahko odločilo o sporu v zvezi s pogodbo, sklenjeno med prodajalcem oziroma ponudnikom in potrošnikom.
- 37 Iz tega sledi, da je Sodišče pristojno za odločanje o tem predlogu za sprejetje predhodne odločbe.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 38 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem sprašuje, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, s katero izvršilnemu sodišču, pri katerem je vložen ugovor zoper izvršbo pogodbe o lizingu, sklenjene med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ki je izvršilni naslov, ni dovoljeno, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi nepoštenost pogojev te pogodbe, ker obstaja tožba občega prava, v okviru katere lahko sodišče, ki o tej tožbi odloča, preveri, ali so pogodbeni pogoji take pogodbe nepošteni.
- 39 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča sistem varstva, ki se izvaja z Direktivo 93/13, temelji na predpostavki, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti (glej zlasti sodbo z dne 26. januarja 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, točka 40 in navedena sodna praksa).

- 40 Glede na ta podrejeni položaj člen 6(1) te direktive določa, da nepošteni pogoji za potrošnika niso zavezujoči. Gre za kogentno določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, ki je določeno s pogodbo, zamenjati z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbениki spet vzpostavi enakost (glej zlasti sodbi z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točki 53 in 55, ter z dne 26. januarja 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, točka 41).
- 41 Sodišče je v okviru tega že večkrat ugotovilo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj, ko ima vse za to potrebne pravne in dejanske elemente (sodbe z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46 in navedena sodna praksa; z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 58, in z dne 26. januarja 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, točka 43).
- 42 Poleg tega Direktiva 93/13 – kot izhaja iz njenega člena 7(1) v povezavi z njeno štiriindvajseto uvodno izjavo – državam članicam nalaga, da zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki (sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 43 Sodišče je sicer tako že večkrat in ob upoštevanju zahtev iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 odločilo, kako mora nacionalno sodišče zagotavljati varstvo pravic, ki jih imajo potrošniki iz te direktive, vendar še vedno velja, da se v pravu Unije postopki, ki se uporabljajo za preučitev domnevne nepoštenosti pogodbenega pogoja, načeloma ne harmonizirajo in da ti postopki torej spadajo v notranji pravni red držav članic, vendar le, če niso manj ugodni od tistih, ki urejajo podobne položaje v nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti), in če v praksi ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo izvajanja pravic, ki jih potrošniku podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (glej zlasti sodbo z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, točki 45 in 46 ter navedena sodna praksa).
- 44 V zvezi z načelom enakovrednosti je treba navesti, da Sodišče nima na voljo nobenega elementa, ki bi vzbujal dvom o skladnosti nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari s tem načelom.
- 45 V zvezi z načelom učinkovitosti je treba navesti, da je treba vsak položaj, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preučiti ob upoštevanju mesta te določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti ter, po potrebi, načel, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so varstvo pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (sodba z dne 22. aprila 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, točka 53). Vendar posebne lastnosti postopkov ne smejo biti element, ki lahko ogroža pravno varstvo, ki ga morajo imeti potrošniki na podlagi določb Direktive 93/13 (sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 46 Poleg tega je Sodišče pojasnilo, da obveznost držav članic, da zagotovijo učinkovitost pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije, med drugim v zvezi s pravicami, ki izhajajo iz Direktive 93/13, vključuje zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva, ki je potrjena v členu 7(1) te direktive in določena tudi v členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

ter ki med drugim velja za opredelitev postopkovnih pravil v zvezi s tožbami, ki temeljijo na takih pravicah (glej v tem smislu sodbo z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 29 in navedena sodna praksa).

- 47 V zvezi s tem je Sodišče presodilo, da ob neobstoju učinkovitega nadzora nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev v zadevni pogodbi ni mogoče zagotoviti spoštovanja pravic, priznanih z Direktivo 93/13 (sodba z dne 4. junija 2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, točka 35 in navedena sodna praksa).
- 48 Iz tega sledi, da pogoji, določeni z nacionalnim pravom, na katere se sklicuje člen 6(1) Direktive 93/13, ne smejo posegati v bistvo pravice, ki jo imajo potrošniki na podlagi te določbe, da jih pogoj, za katerega se šteje, da ni pošten, ne veže (sodbi z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 71, in z dne 26. januarja 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, točka 51).
- 49 Tako je Sodišče že opozorilo, da je učinkovito varstvo pravic, ki so potrošniku zagotovljene s to direktivo, mogoče zagotoviti le, če je v nacionalnem postopkovnem sistemu v okviru postopka za izdajo plačilnega naloga ali postopka izvršbe plačilnega naloga dovoljeno preverjati morebitno nepoštenost pogojev v zadevni pogodbi po uradni dolžnosti (glej zlasti sodbi z dne 18. februarja 2016, Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točka 46, in z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 44).
- 50 V zvezi s tem je Sodišče menilo, da je treba v primeru, da za fazo izvršitve plačilnega naloga ni določen nikakršen nadzor sodišča po uradni dolžnosti glede morebitne nepoštenosti pogojev v zadevni pogodbi, šteti, da se z nacionalno zakonodajo ogroža učinkovitost varstva, ki se želi doseči z Direktivo 93/13, kadar ta zakonodaja ne določa takega nadzora v fazi izdaje plačilnega naloga ali kadar je tak nadzor predviden samo v fazi ugovora zoper plačilni nalog, če obstaja nezanemarljivo tveganje, da zadevni potrošnik ne bo vložil zahtevanega ugovora bodisi zaradi posebej kratkega roka, določenega za to, bodisi zaradi višine stroškov sodnega postopka v primerjavi z zneskom spornega dolga, bodisi zato, ker nacionalna zakonodaja ne določa obveznosti, da se mu sporočijo vse informacije, ki so potrebne, da lahko ugotovi obseg svojih pravic (sodba z dne 20. septembra 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 51 Sodišče je prav tako razsodilo, da je treba to direktivo razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero izvršilnemu sodišču v okviru izvršbe na podlagi hipoteke ni dovoljeno niti to, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika presodi o nepoštenosti pogoja, vsebovanega v pogodbi, iz katere izvira zahtevana terjatev in ki je podlaga za izvršilni naslov, niti to, da sprejmečasne ukrepe, med drugim zlasti ukrep ustavitve izvršbe, kadar je sprejetje teh ukrepov nujno za zagotovitev popolne učinkovitosti končne odločbe sodišča, ki v ustreznem postopku odloča o vsebini in je pristojno preveriti nepoštenost tega pogoja (sklep z dne 14. novembra 2013, Banco Popular Español in Banco de Valencia, C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točka 60, in sodba z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 28).
- 52 V postopku v glavni stvari je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da je predložitveno sodišče s sklepom z dne 12. aprila 2019 odobrilo izvršbo zadevne pogodbe. Poleg tega ni razvidno, da bi bila morebitna nepoštenost pogojev te pogodbe predmet predhodnega sodnega preizkusa.

- 53 Iz predložitvene odločbe pa je razvidno, da s členom 713(2) spremenjenega zakonika o civilnem postopku izvršilnemu sodišču ni več dovoljeno, da bi v okviru ugovora zoper izvršbo po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preverilo nepoštenost pogojev pogodbe o lizingu, ki je izvršilni naslov, ker lahko tak preizkus opravi sodišče, ki vsebinsko odloča o zadevi, v okviru postopka na podlagi tožbe občega prava, za katero ni predpisan noben rok, pri čemer je to sodišče pristojno, da prekine postopek izvršbe na podlagi zakona št. 193/2000.
- 54 V zvezi s tem je treba navesti, da je Sodišče v točki 61 sodbe z dne 26. junija 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537), ugotovilo, da to, da sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi take pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, na podlagi nacionalnega prava ne more preveriti morebitne nepoštenosti pogojev, vsebovanih v pogodbi o hipotekarnem kreditu, ampak lahko to stori le – pozneje in po potrebi – sodišče, ki v pravnem postopku odloča o tožbi potrošnika za ugotovitev ničnosti takih nepoštenih pogojev, očitno ne zadostuje za zagotovitev polnega učinka varstva potrošnikov, ki se uresničuje z Direktivo 93/13.
- 55 Sodišče je namreč menilo, da če se postopek izvršbe konča, preden sodišče, ki vsebinsko odloča o zadevi, izda sodbo, s katero se ugotovi nepoštenost pogodbenega pogoja, ki je podlaga za to izvršbo, in posledično razveljavi postopek izvršbe, bi ta odločba navedenemu potrošniku zagotovila le naknadno odškodninsko varstvo, ki bi bilo nepopolno in nezadostno ter ne bi bilo niti ustrezno niti učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe tega pogoja, kar je v nasprotju s tem, kar določa člen 7(1) Direktive 93/13 (sklep z dne 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București in Secapital, C-75/19, neobjavljen, EU:C:2019:950, točka 32 in navedena sodna praksa).
- 56 Res je, da – drugače kot v dejanskih in postopkovnih okoliščinah zadev Banco Popular Español in Banco de Valencia ter Sánchez Morcillo in Abril García, v katerih sta bila izdana sklep z dne 14. novembra 2013 (C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759) in sodba z dne 17. julija 2014 (C-169/14, EU:C:2014:2099), v okviru katerih na podlagi nacionalnega prava sodišču ni bilo dovoljeno, da do vsebinske preučitve pogodbenih pogojev sprejme začasne ukrepe – ima v obravnavanem primeru sodišče, ki vsebinsko odloča o tožbi, ločeni od pravnega sredstva v zvezi s postopkom izvršbe, možnost, da navedeni postopek prekine.
- 57 Vendar je iz stališča Komisije, ki ga romunska vlada ni izpodbijala, razvidno, da mora potrošnik, ki med tem ločenim postopkom pred sodiščem, ki vsebinsko odloča o zadevi, predlaga prekinitve izvršilnega postopka, plačati varščino, ki se izračuna glede na vrednost predmeta tožbe.
- 58 V zvezi s tem iz sodne prakse, navedene v točki 50 te sodbe, izhaja, da stroški sodnega postopka v primerjavi z zneskom izpodbijanega dolga ne smejo biti taki, da bi potrošnika odvrnili od tega, da bi pri sodišču vložil tožbo za preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev (glej v tem smislu sodbe z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 54; z dne 18. februarja 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točki 52 in 54, in z dne 20. septembra 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, točka 46).
- 59 Je pa zelo verjetno, da dolžnik, ki je s plačilom v zamudi, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine (sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, točka 60). To velja še toliko bolj, kadar – kot je generalni pravobranilec navedel v točki 58 sklepnih predlogov – vrednost predmeta vloženih tožb bistveno presega skupno vrednost pogodbe – kot se zdi, da je to v obravnavani zadevi.

- 60 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, s katero izvršilnemu sodišču, pri katerem je bil vložen ugovor zoper izvršbo, ni dovoljeno, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi nepoštenost pogojev pogodbe, sklenjene med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ki je izvršilni naslov, če lahko sodišče, ki je pristojno za vsebinsko odločanje, pri katerem je mogoče vložiti ločeno tožbo občega prava za preučitev morebitne nepoštenosti pogojev take pogodbe, postopek izvršbe do sprejetja meritorne odločitve prekine le proti plačilu varščine v višini, ki bi potrošnika lahko odvrnila od vložitve take tožbe in vztrajanja pri njej.

Stroški

- 61 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, s katero izvršilnemu sodišču, pri katerem je bil vložen ugovor zoper izvršbo, ni dovoljeno, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi nepoštenost pogojev pogodbe, sklenjene med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ki je izvršilni naslov, če lahko sodišče, ki je pristojno za vsebinsko odločanje, pri katerem je mogoče vložiti ločeno tožbo občega prava za preučitev morebitne nepoštenosti pogojev take pogodbe, postopek izvršbe do sprejetja meritorne odločitve prekine le proti plačilu varščine v višini, ki bi potrošnika lahko odvrnila od vložitve take tožbe in vztrajanja pri njej.

Podpisi